

Opis planowanych działań projektowych

W dokumencie prezentujemy przyjęte przez Komitet Monitorujący FERS założenia projektu pn. „Przebudowa modelu orzekania o niepełnosprawności”, które zostaną zamieszczone także we wniosku o dofinansowanie.

I. Cel projektu

Celem projektu jest przygotowanie kompleksowego modelu orzekania o niepełnosprawności, odpowiadającego na indywidualne potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz systemu świadczeń i innych form wsparcia. Zmodyfikowany model orzekania o niepełnosprawności będzie oparty o Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF), a także zgodny z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON).

Cele szczególne projektu to:

- 1) analiza obecnego systemu orzekania o niepełnosprawności i systemu świadczeń funkcjonującego systemu orzekania o niepełnosprawności i systemu świadczeń oraz innych instrumentów wsparcia z uwzględnieniem rozwiązań zagranicznych;
- 2) opracowanie modelu wieloaspektowej oceny, mającej na celu ustalenie niepełnosprawności i kwalifikację do instrumentów wsparcia;
- 3) wypracowanie ostatecznego kształtu modelu wieloaspektowej oceny, mającej na celu ustalenie niepełnosprawności i kwalifikację do instrumentów wsparcia na podstawie wyników przeprowadzonych badań i konsultacji oraz przygotowanie rozwiązań legislacyjnych;
- 4) wypracowanie jednolitego systemu świadczeń obejmującego funkcjonujące obecnie świadczenia i instrumenty wsparcia wraz z rozwiązaniami legislacyjnymi;
- 5) przygotowanie systemu informatycznego przeznaczonego do standaryzacji i zarządzania wszystkimi zadaniami składającymi się na proces orzekania o niepełnosprawności oraz kwalifikacji do świadczeń i innych instrumentów wsparcia;
- 6) opracowanie narzędzia informatycznego z platformą e-learningową stanowiącego moduł merytoryczny dla personelu orzeczniczego oraz przeprowadzenie szkoleń dla kadry orzeczniczej i pracowników administracyjnych;
- 7) dostosowanie struktury administracyjnej i organizacyjnej systemu orzekania o niepełnosprawności do zaprojektowanych nowych rozwiązań.

II. Terminy w projekcie

Projekt będzie realizowany w okresie III kwartał 2025 – I kwartał 2028.

III. Główne zadania przewidziane do realizacji w projekcie

Zadanie 1: Analiza obecnie funkcjonującego systemu orzekania o niepełnosprawności i systemu świadczeń oraz innych instrumentów wsparcia z uwzględnieniem rozwiązań zagranicznych.

W zadaniu przeprowadzony zostanie przegląd i analiza funkcjonujących rozwiązań systemowych odnoszących się do systemu orzecznictwa o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, w tym systemów rentowych i orzecznictwa dla celów edukacyjnych. W tym celu zostaną przeprowadzone konsultacje z pracownikami różnych systemów orzeczniczych z uwzględnieniem zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności. Przeprowadzone również zostaną pogłębione wywiady zarówno ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami, jak również organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami, mające na celu jak najlepsze zdefiniowanie występujących barier i możliwości rozwoju systemu. Przenalizowane zostaną też doświadczenia wynikające z przeprowadzenia oceny służącej ustalaniu poziomu potrzeby wsparcia wraz z podstawami prawnymi oraz skutkami wprowadzenia tego rozwiązania. Dokonana zostanie analiza podstaw prawnych i doświadczeń wynikających z systemu orzekania dla celów ubezpieczeniowych, analiza podstaw prawnych i doświadczeń wynikających z funkcjonowania systemu orzekania w zakresie ustalenia potrzeby kształcenia specjalnego, w tym systemowych rozwiązań zawartych w opracowaniu pt. „Model edukacji dla wszystkich” stanowiącym efekt prac zespołu do spraw opracowania modelu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, powołanego przez Ministra Edukacji Narodowej Zarządzeniem Nr 39 z dnia 13 października 2017 r. Przeprowadzona zostanie również analiza modelowych rozwiązań dotyczących oceny stanu zdrowia i funkcjonowania w systemie ochrony zdrowia, opracowanych w ramach projektu „Wypracowanie i wdrożenie systemu kompleksowej oceny funkcjonalnej w rehabilitacji z wykorzystaniem doświadczeń i rozwiązań zagranicznych” realizowanego w ramach programu POWER, Działanie 4.3 w okresie od 01.10.2020 r. – 31.12.2023.

Dokonana zostanie analiza co najmniej 2 rozwiązań zagranicznych dotyczących orzekania o niepełnosprawności, odpowiadającym projektowanemu systemowi ze względu na cel oraz uwarunkowania społeczne, kulturowe i demograficzne.

Planowany termin realizacji: III kwartał 2025 - II kwartał 2026.

Zadanie 2: Opracowanie modelu wieloaspektowej oceny, mającej na celu ustalenie niepełnosprawności i kwalifikację do instrumentów wsparcia.

W ramach zadania opracowany zostanie model wieloaspektowej oceny, mającej na celu ustalenie niepełnosprawności, a także określenie zakresu oraz poziomu potrzeby kompensacji z wykorzystaniem różnych instrumentów, takich jak świadczenia, usługi, technologie wspomagające i szczególne uprawnienia. Model zostanie opracowany na podstawie metodologii oceny i terminologii zgodnej z KPON oraz zgodnie z biopsychospołecznym modelem funkcjonowania i niepełnosprawności ICF. Wybrane lub przygotowane zostaną narzędzia do przeprowadzania oceny wraz z narzędziami do oceny funkcjonalnej u dzieci z niepełnosprawnościami, uwzględniające powiązanie niepełnosprawności z kolejnymi etapami rozwoju psychoruchowego i społeczno-emocjonalnego dziecka. Zadanie dotyczące opracowania narzędzi przeprowadzone zostanie w odniesieniu do tych obszarów funkcjonowania dla których nie ma narzędzi do oceny lub narzędzia te nie opisują danego obszaru w pełnym zakresie. W wyniku realizacji zadania wypracowane zostaną kryteria ustalania niepełnosprawności oraz kryteria kwalifikacji do świadczeń i innych instrumentów wsparcia. Wypracowane zostaną zasady organizacji systemu orzekania o niepełnosprawności, z uwzględnieniem nadzoru oraz procedury orzeczniczej wraz z postępowaniem odwoławczym. W zadaniu opracowana zostanie struktura systemu orzecznictwa obejmująca optymalną sieć podmiotów orzecznich oraz ich lokalizację na podstawie danych demograficznych, w tym odnoszących się do liczebności osób z niepełnosprawnościami w poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego kraju, z uwzględnieniem zapewnienia równego dostępu bez względu na miejsce zamieszkania oraz dostępności w rozumieniu ustawy o zapewnieniu dostępności.

Planowany termin realizacji: II kwartał 2026 – I kwartał 2027.

Zadanie 3: Wypracowanie ostatecznego kształtu modelu wieloaspektowej oceny, mającej na celu ustalenie niepełnosprawności i kwalifikację do instrumentów wsparcia na podstawie wyników przeprowadzonych badań i konsultacji oraz przygotowanie rozwiązań legislacyjnych.

W zadaniu planuje się przeprowadzenie weryfikacji wstępnej wersji modelu wieloaspektowej oceny, mającej na celu ustalenie niepełnosprawności, kryteriów przyznawania prawnego statusu osoby z niepełnosprawnościami oraz kryteriów kwalifikacji do świadczeń i innych instrumentów kompensacyjnych, na podstawie przeprowadzonych konsultacji i badań. Opracowany zostanie ostateczny kształt organizacji systemu orzekania o niepełnosprawności oraz procedury orzeczniczej na bazie przeprowadzonych konsultacji. Weryfikacji poddany zostanie również model oceny orzeczniczej oraz poszczególne narzędzia diagnostyczne, głównie w oparciu o przeprowadzone badania, ale też wynik konsultacji. W zadaniu przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne w bezpośredniej formie (warsztaty regionalne), z reprezentatywnym udziałem środowiska osób z niepełnosprawnościami oraz

osób z najbliższego otoczenia (16 warsztatów konsultacyjnych z udziałem co najmniej 480 osób, średnio 30 osób na każdym warsztacie). Przeprowadzone zostaną również konsultacje eksperckie z udziałem ekspertów reprezentujących środowiska akademickie, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w formie analizy wypracowanych rozwiązań oraz warsztatów konsultacyjnych (co najmniej 5 analiz eksperckich oraz co najmniej 5 warsztatów makroregionalnych z udziałem co najmniej 100 ekspertów, średnio 20 ekspertów na każdym warsztacie). Wynikiem przeprowadzonych konsultacji społecznych i eksperckich będzie przygotowany raport wraz z konkretnymi propozycjami ewentualnych zmian.

W zadaniu planuje się badanie mające na celu testowanie modelu i narzędzi do oceny funkcjonalnej. Badanie przeprowadzone zostanie na pilotażowej grupie osób, biorąc pod uwagę wiek i płeć oraz stopień niepełnosprawności i symbol przyczyny niepełnosprawności, a w przypadku osób do 16 r.ż. wiek oraz symbol przyczyny niepełnosprawności i obecność lub brak wskazań dotyczących konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji i konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Po przeprowadzeniu testowania dokonana zostanie ewaluacja modelu procedury orzeczniczej oraz narzędzi do oceny funkcjonalnej, a także przygotowane zostaną propozycje weryfikacji przygotowanych rozwiązań legislacyjnych, rozwiązań systemowych dotyczących aktów wykonawczych do ustawy zawierających m.in. formularze wypracowanych narzędzi.

W wyniku podjętych działań przygotowane zostaną ostateczne propozycje aktów legislacyjnych dotyczących rozwiązań systemowych orzekania o niepełnosprawności, modelu kompleksowej oceny funkcjonowania i oceny potrzeb związanych z niepełnosprawnością oraz organizacji systemu, a także procedury orzekania i kwalifikacji do świadczeń i innych instrumentów kompensujących.

Planowany termin realizacji: IV kwartał 2026 – II kwartał 2027.

Zadanie 4: Wypracowanie jednolitego systemu świadczeń obejmującego funkcjonujące obecnie świadczenia i instrumenty wsparcia wraz z rozwiązaniami legislacyjnymi.

W ramach zadania wypracowany zostanie prosty i jednolity system świadczeń obejmujący funkcjonujące obecnie świadczenia i instrumenty wsparcia, w tym system konwersji dotychczasowych świadczeń na nowe. System opracowany zostanie przy założeniu zapewnienia pełnej indywidualizacji (bezpośrednie powiązanie ich rodzaju i wysokości z zakresem i poziomem potrzeby wsparcia, określonym w ramach procedury orzeczniczej) i uproszczeniu świadczeń. Wypracowane rozwiązania będą komplementarne poprzez powiązanie kwalifikacji do świadczeń z adresowaniem innych instrumentów kompensujących,

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

takich jak m.in. usługi społeczne, technologie wspomagające, uprawnienia i ulgi. Przygotowane zostaną propozycje rozwiązań legislacyjnych jednolitego systemu świadczeń oraz adresowania pozostałych instrumentów wsparcia.

Planowany termin realizacji: I kwartał 2026 – II kwartał 2027.

Zadanie 5: Przygotowanie systemu informatycznego przeznaczonego do standaryzacji i zarządzania wszystkimi zadaniami składającymi się na proces orzekania o niepełnosprawności oraz kwalifikacji do świadczeń i innych instrumentów wsparcia.

W zadaniu przewiduje się modelowanie (analiza i określenie wymagań zamawiającego), projektowanie systemu oraz aplikacji, programowanie oraz dokumentowanie, testowanie i walidacje, wdrożenie nowego systemu informatycznego, eksploatacja systemu oraz jego ewaluacje. Poza gromadzeniem, przetwarzaniem i raportowaniem danych system informatyczny będzie służył wymianie danych i standaryzacji zarządzania informacjami w poszczególnych systemach orzecznich jak i innych podmiotach, które będą uzyskiwać informacje na potrzeby realizacji zadań określonych w odrębnych ustawach. Efekty realizacji zadania będą kierunkowe w zakresie standaryzacji i integracji zarządzania informacją w systemach orzecznich.

Planowany termin realizacji: III kwartał 2026 - I kwartał 2028.

Zadanie 6: Opracowanie narzędzia informatycznego z platformą e-learningową stanowiącego moduł merytoryczny dla personelu orzeczniczego oraz przeprowadzenie szkoleń dla kadry orzeczniczej i pracowników administracyjnych.

W ramach realizacji zadania opracowana zostanie koncepcja i model narzędzia informatycznego w połączeniu z opisem funkcjonalności, zgodnie z jego przeznaczeniem i celami. Wypracowany zostanie również mechanizm i sposoby aktualizacji informacji treści na platformie wynikający ze zmieniających się uwarunkowań zdrowotnych i środowiskowych niepełnosprawności. W zadaniu wypracowane narzędzie informatyczne z platformą e-learningową zostanie wdrożone i wykorzystane do realizacji części szkoleń. Platforma służyć będzie merytorycznej i organizacyjnej standaryzacji zadań realizowanych przez orzeczników i pracowników administracyjnych oraz wprowadzeniu jednolitych standardów przygotowania i podnoszenia kwalifikacji przez kadrę systemu orzekania, w szczególności specjalistów odpowiedzialnych za przeprowadzanie wieloaspektowej oceny z zastosowaniem wypracowanych w przedmiotowym projekcie narzędzi diagnostycznych. Z uwagi na zmieniające się uwarunkowania zdrowotne i środowiskowe niepełnosprawności platforma zagwarantuje możliwość odpowiedniego reagowania na pojawiające się nowe zjawiska w obszarze zdrowia, funkcjonowania oraz rozwoju

instrumentów kompensujących potrzeby wynikające z niepełnosprawności. Przygotowane zostaną zróżnicowane formy i narzędzia służące przygotowaniu i stałemu podnoszeniu kompetencji kadry orzeczniczej, takich jak wzory dokumentacji oraz narzędzi do oceny, prezentacji, przewodników i instrukcji do oceny, filmów instruktażowych, *video explainerów*, testów sprawdzających, webinarów, bazy dobrych praktyk orzecznich.

W ramach zadania przewiduje się przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń dla kadry specjalistów dotyczących nowego systemu orzekania, w tym szkoleń informatycznych.

Projekt zakłada zaangażowanie w proces orzeczniczy, a tym samym przeszkolenie, m.in. lekarzy, fizjoterapeutów, psychologów, doradców zawodowych oraz innych osób dysponujących doświadczeniem w badaniu potrzeb osób w różnym zakresie zdrowotnym, którzy będą stanowili specjalistyczną kadrę orzeczniczą. Przewiduje się, że oprócz specjalistów przeszkoleni zostaną także pracownicy administracyjni. Szkolenia odbędą zgodnie z założeniami nowego modelu systemu orzekania. Założeniem jest przeszkolenie ponad 2 tys. specjalistów oraz ponad 1 tys. pracowników administracyjnych.

Przeprowadzone zostaną szkolenia z programem podstawowym w formie bezpośredniej oraz szkolenia rozwijające i uzupełniające z wykorzystaniem narzędzia informatycznego z platformą e-learningową. Przeprowadzenie szkoleń z programem zaawansowanym, w formie bezpośredniej dla osób dysponujących już odpowiednim doświadczeniem i kwalifikacjami, które będą pełnić rolę superwizorów w projektowanym systemie orzekania o niepełnosprawności.

Planowany termin realizacji: III kwartał 2026 – I kwartał 2028.

Zadanie 7: Dostosowanie struktury administracyjnej i organizacyjnej systemu orzekania o niepełnosprawności do zaprojektowanych nowych rozwiązań.

Na podstawie opracowanej koncepcji dotyczącej struktury systemu orzekania z uwzględnieniem sieci podmiotów orzecznich przeprowadzone zostaną działania związane z wdrożeniem poszczególnych elementów takich jak: zarządzanie informacją i przebieg procedury orzeczniczej w środowisku cyfrowym z zastosowaniem systemu IT, zarządzanie pracą personelu orzeczniczego z wykorzystaniem platformy e-learningowej. Wymagać to będzie wyodrębnienia centralnego podmiotu odpowiadającego za koordynację, nadzór, wdrażanie i monitorowanie standardów oraz przygotowanie i kwalifikację personelu orzeczniczego. Zadanie obejmować będzie również wyodrębnienie jednostek terenowych systemu orzekania wraz z dostosowaniem ich infrastruktury do potrzeb nowego systemu. Istotnym elementem struktury administracyjnej systemu będzie przygotowanie i wzmocnienie organu nadzoru do wdrożenia nowo zaprojektowanych rozwiązań dotyczących systemu orzekania. Planuje się także

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

wdrożenie do struktury administracyjnej wypracowanego systemu informatycznego oraz narzędzia internetowego wraz z platformą e-learningową. Zakłada się, że wdrożenie nowych rozwiązań poprawi efektywność systemu orzeczniczego, przyczyni się do powstania systemu wsparcia adekwatnego do zindywidualizowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Planowany termin realizacji: III kwartał 2026 – I kwartał 2028.